

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

**OPH: MITEN VOIT TUKEA NUORTA, JOLLA ON
OPPIMISVAIKEUKSIA - SUOJAAVIEN TEKIJÖIDEN
VAHVISTAMINEN KOULUN KEINOIN? (1op)**

Jyväskylä 15.2.2018

Anna-Kajja Eloranta, PsM, psykologi, Niilo Mäki Instituutti
Suvi Ylönen, KM, YTM, Niilo Mäki Instituutti

Resilienssi

= odotuksia parempi sopeutuminen, selviytyminen tai palautuminen riskistä (esim. oppimisvaikeus) huolimatta

Resilienssi muodostuu ulkoisten ja sisäisten suojaavien tekijöiden yhteisvaikutuksesta, esim. vastavuoroinen vaikutus opettajan arvion ja oppilaan minäkäsityksen välillä

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

© Suvi Ylönen ja Anna-Kajja Eloranta

Ulkoiset ja sisäiset tekijät

- Suojaavat tekijät vahvistavat resilienssiä ja vähentävät epäonnistumisen riskiä oppilailla, joilla on oppimisvaikeuksia
- **Ulkoiset tekijät**; esim. sosiaalinen tuki, suhteet perheenjäseniin ja kavereihin, opettajan arvioinnit, tärkeä aikuinen tukihenkilö, koulujärjestelyt
- **Sisäiset tekijät**; esim. motivaatio, itseymmärrys ja minäkäsitys, ponnistelu, temperamenttipiirteet (sinnikkyys, tavoitteellisuus)

(Meltzer (2004). Resilience and learning disabilities: Research on internal and external protective dynamics. Introduction to the special series. *Learning Disabilities Research & Practice*, 19 (1), 1-2.)

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

© Suvi Ylönen ja Anna-Kajaja Eloranta

Opiskelijoiden haastattelututkimuksesta nousseita resilienssitekijöitä

- haastateltiin 10 college-opiskelijaa, joilla oli oppimisvaikeuksia (6 ”resilienttiä”, joiden opintomenestys oli ennustettua parempi; 4 ”ei-resilienttiä”, joiden opintomenestys vastasi oppimisvaikeuden mukaista odotusta)

(Miller (2002). Resilience Elements in Students with Learning Disabilities. *Journal of Clinical Psychology*, 58 (3), 291-298.)

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

© Suvi Ylönen ja Anna-Kajaja Eloranta

7 resilienssitekijää

1. Kyky tunnistaa onnistumiskokemukset; kyky arvioida tilanteet, joissa voisi onnistua ja käyttää niitä hyväkseen
2. Oman/omien vahvuuden/vahvuuksien tunnistaminen ja ylpeys niistä
3. Päätäväisyys, määrätietoisuus
4. Kyky tunnistaa elämän myönteiset käännekohtat
5. Erityiset ystävyysuhteet
6. Kannustava opettaja tai muu koulun työntekijä, joka on auttanut oppimaan tai antanut erityistä huomiota
7. Oman oppimisvaikeuden tunnistaminen ja avoimuus kertoa siitä

(Miller (2002). Resilience Elements in Students with Learning Disabilities. *Journal of Clinical Psychology*, 58 (3), 291-298.)

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

© Suvi Ylönen ja Anna-Kajaja Eloranta

Menestystekijöitä oppimisvaikeustaisten aikuisten elämässä

Menestystekijät (success attributes), joita elämässään hyvin menestyneet toivat esiin haastatteluissa:

- Itsetuntemus / itsetietoisuus
- Oppimisvaikeuden hyväksyminen osaksi itseä
- Yleinen itsetuntemus
- Proaktiivisuus (itsenäisten päätösten teko, osallistuminen)
- Sinnikkyys
- Emotionaalinen tasapaino (tunteiden hallinta, hyviä ihmissuhteita, stressinhallintakyky)
- Tavoitteellisuus
- Toimivien tukiverkostojen olemassaolo ja hyödyntäminen

Raskind, Goldberg, Higgins, & Herman (2000). Patterns of change and predictors of success in individuals with learning disabilities: results from a twenty-year longitudinal study. *Learning Disabilities Research & Practice*, 14 (1), 35-49.

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

© Suvi Ylönen ja Anna-Kajaja Eloranta

Kaikki liittyy vuorovaikutukseen?

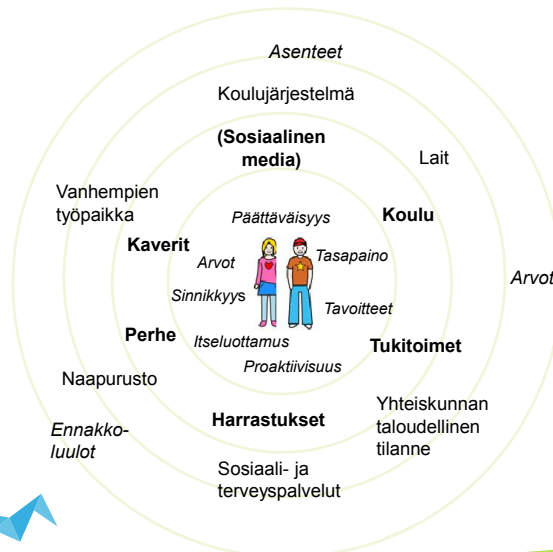
- Kokemusasiantuntijoiden puheessa hahmotusvaikeuksistaan nousi toistuvasti esille yksilön kykyjen ja ympäristön odotusten välinen ristiriita
- Oman elämän haasteiden koettiin kasvavan sitä mukaan, kun ympäristön vaatimukset kasvoivat. Tämä vähensi uskoa itseensä ja omiin kykyihinkin ja lannisti.
- Ulkoisiin suojaaviin tekijöihin voidaan vaikuttaa usein suoraan, mutta entä sisäisiin? Syntyvätkö itseluottamus, sinnikkyys tai omien vaikeuksien hyväksyminen tyhjiössä? Kuinka suuri rooli ympärillä olevilla ihmisillä ja vuorovaikutuksella on?

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

© Suvi Ylönen ja Anna-Kajaja Eloranta

Keskiössä nuori

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

© Suvi Ylönen ja Anna-Kajaja Eloranta

Vuorovaikutus nuoren kanssa

- Minkälaisessa roolissa näet nuoren?
-*”Millainen peili olet nuorelle?”*
- Miten varmistaa, että nuorella on myös
”vaikeusvapaita” tiloja?
- Mitkä ovat niitä hetkiä työssäsi, jolloin nuori olisi
mahdollista kohdata?
-*”Miten ”silittää tukkaa ohi kulkiessa”?*
- Mitkä tekijät ovat mahdollisesti esteenä nuoren
kohtaamiselle?

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

© Suvi Ylönen ja Anna-Kajaja Eloranta

*Aina ei tarvitse olla keinoja tai ratkaisuja,
joskus riittää että on läsnä ja kuuntelee!*

Tieto – Ymmärrys – Hyväksyntä!

*Positiivisen kautta: kaikissa
meissä on jotain hyvää, kaikilla
on omat haasteensa!*

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

© Suvi Ylönen ja Anna-Kajaja Eloranta

Ryhmätyön ohjeistus

Kerro pienryhmässä muille valitsemastasi esimerkkitapauksesta. Pohtikaa sitten yhdessä suojaavien tekijöiden olemassa oloa ja niiden vahvistamista kunkin ryhmän jäsenen kertoman esimerkkitapauksen valossa. Miettikää myös, mitkä tekijät toimivat käänteisesti estäen suojaavien tekijöiden hyödyntämistä. Miettikää suojaavia tekijöitä eri tasoilla (yksilö, yhteisö, rakenteet, yhteiskunta) ja erityisesti omaa osuuttanne niiden lisäämisessä.

Tarkentavia kysymyksiä:

- Miten päästä selville nuoren kokonaistilanteesta ja muualla kuin kouluympäristössä olevista suojaavista/riskitekijöistä?
- Miten rakentaa sosiaalinen turvaverkko nuoren ympärille?
- Mihin voi vaikuttaa, mihin taas et?

SWOT-analyysi

	Suojaavat tekijät	Riskitekijät
Sisäiset		
Ulkoiset		

Ryhmä 1: toinen aste

- Riskitekijöiden kasaantumista tietyille nuorelle; mikä saa huolen kasvamaan tai hälvenemään, vaikka tulokset olisivat hyvin samankaltaisia?
- Haluttomuus ottaa tukea vastaan, vaikeus tunnistaa omien tuen tarpeiden riskitekijöinä
- Jos paljon suojaavia tekijöitä, myös oma huoli vähenee: perheen tuki, läheisten tuki, hyvä sosiaaliset taidot, motivaatio, kiinnostus, sinnikkyys
- Kenen tehtävänä on olla "unelmien romauttaja"? –mihin nuorta pitää kannustaa, milloin sanoa, että rahkeet eivät riitä? Oma rooli tuen antajana?
- Nivelvaiheen merkitys, yhteistyö eri oppilaitosten välillä
- Toisen asteen itsenäiset valinnat ja niiden mukanaan tuomat vaikeudet
- Opiskelijavalinnat, ammatinvalinnan vaikeudet, opinto-ohjaajan rooli
- Miten estää "turhat" pettymykset, jos on jo valmiiksi heikoilla?
- Oman motivaation merkitys opiskeluissa?
- Koulutuskokeilujen hyödyntäminen?
- Joustavat, yksilölliset ratkaisut!
- Kasvun maisema -hanke

Ryhmä 2: Perusaste

- Yhteistyötä nivelvaiheeseen, vuoropuhelua: vaatimukset, toimintamallit, opetussuunnitelman ydintavoitteet?
- Suojaavia tekijöitä ei ole – mitä tilanteessa voisi tehdä? Aikuinen apuna vahvuuksien miettimisessä, tavoitteiden asettelussa ja saavuttamisessa
- Aikuisella pitäisi olla aikaa pysähtyä! Kuka ottaa kopin? Rinnalla kulkijan rooli
- Seurakunta, nuoristotoimi, muut tahot, jotka voisivat olla nuoren tukena
- Voiko itse olla itsensä suojaava tekijä?
- Tsempparit-toiminta kouluissa
- Henkilökemian vaikutus?
- "Ei mulla oo ongelmaa, ei huvita" –mikä on nuoren oma vastuu? Millä päästä suojakilven läpi?
- Motivaation vahvistaminen nuoren kehitystarpeista lähtien, nuoren osallisuuden tukeminen

Ryhmä 3: perusaste

	Suojaavat tekijät	Riskitekijät
Sisäiset	Sinnikkyys, sosiaaliset taidot, joustavuus, myönteisyys, realistinen myönteinen käsitys itsestä, kompensoivien tekijöiden tiedostaminen, myönteiset attribuutiot, toimijuuden tunne	Fyysinen tai psyykinen sairaus, stressaava elämäntilanne, ”miksi edes yritän”, epäonnistumisten välttäminen, haluttomuus ottaa apua vastaan, arkuus, vetäytyvyys
Ulkoiset	Turvalliset aikuiset, hyvät kaverit, koettu tuki ja ymmärrys, perheen voimavarat (taloudellinen, sosio-ekonominen), lähipiirin arvostava suhtautuminen kouluun ja oppimiseen, vanhempien tai huoltajien hyväksyntä, tuen vastaanottaminen	Palveluiden saatavuus, resurssit, asioiden priorisointi, alueellinen epätasa-arvo, tiedon puute

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

© Suvi Ylönen ja Anna-Kajaja Eloranta

Ryhmä 4: ”Peruskoulun päättävä Pekka”

	Suojaavat tekijät	Riskitekijät
Sisäiset	-Perheen tuki -Omien vahvuuksien tunnistaminen -Erilaiset motivaatiokeinot -Valinnaisaineet (käsityöt)	-Oman motivaation puuttuminen -Omien vaikeuksien ymmärtäminen -Ajoittainen haluttomuus työskennellä
Ulkoiset	-Koulupsykologi +moniammatillinen yhteistyö -Perheenjäsenten väliset hyvät suhteet -Erityisopettajan tuki	-Rajalliset erityisopettajaresurssit -Nivelvaiheeseen liittyvät haasteet -AmmatINVALINNAN haasteet

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

© Suvi Ylönen ja Anna-Kajaja Eloranta

*"Opettaminen saa aikaan paljon, mutta
kannustaminen saa aikaan kaiken."*

-Johann Wolfgang Von Goethe-

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

© Suvi Ylönen

Kiitos mielenkiinnostasi!

Anna-Kaija Eloranta, anna-kaija.eloranta@nmi.fi
Suvi Ylönen, suvi.ylonen@nmi.fi

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

nmi.fi